

İLK/ ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTAPLARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ: ÇANAKKALE İLİ ÖRNEĞİ

**Examining the Primary School Teachers' Views Related to Teacher
Guide Books (Sample: Çanakkale Province)**

Salih Zeki GENÇ¹

Fatih GÜNER²

Adile Sümeyra GÜNER³

Özet

Hazır eğitim setleri olarak görülmekte olan öğretmen kılavuz kitapları, dersin planlamasında, işlenmesinde ve dersin ölçme ve değerlendirmede boyutunda öğretmenlere kılavuzluk etmektedir. Bu çalışma, ilk/ ortaokul öğretmenlerinin 2012-2013 yılında kullandıkları öğretmen kılavuz kitaplarının niteliklerine, kullanımışıklarına ve ölçme- değerlendirme boyutuna ilişkin görüşlerini çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma tekil ve ilişkisel tarama modellerinde tasarlanmıştır. Araştırma kapsamında 2012- 2013 öğretim yılı içerisinde, Çanakkale ilinden rastgele seçilen toplam 13 ilk/ ortaokulda çalışmakta olan 103 öğretmene, 24 maddeden oluşan 5'li likert tipinde bir anket uygulanmıştır. Öğretmenlerin, öğretmen kılavuz kitaplarının ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin görüşlerinden öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan değerlendirme etkinliklerinin, kazanımların tümünü değerlendirmedeği anlaşılmaktadır. Öğretmen kılavuz kitaplarının, öğretmenlere işlenen konu ile ilgili ayrıntılı bilgi edinebileceği kaynaklar sunma açısından geliştirilmesi gerektiği söylenebilir.

***Anahtar Kelimeler:** Öğretmen kılavuz kitabı, ilköğretim, ilköğretim programı.*

---

¹ Doç. Dr.; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Çanakkale, szgenc@yahoo.com.

² Sınıf Öğretmeni; Balıklıçeşme İlkokulu, Biga/ Çanakkale, fatih_guner17@hotmail.com.

³ Rehber Öğretmen; Biga Ortaokulu, Biga/ Çanakkale, korkmazsu@gmail.com.

Abstract

Teacher guide books which were seen as the ready instruction sets guide teacher in planning, performing, and testing and evaluating the lesson. This study aims to analyze the views in various variables that the primary school teachers used the teacher guide books in 2012- 2013 year according to quality, practicality, testing and assessment. The study was planned in the singular and relational scanning models. In the extent of the study, in the 2012- 2013 education year 5 likert type questionnaire composed of 24 item was implemented to 103 teachers from 13 schools in which chosen luckily in Çanakkale. It is understood that teachers do not evaluate the whole objectives and evaluation activities written in teacher guide books. Teacher guide books may be developed in point of presenting teachers about getting detail informations for the performed issue.

Keywords: *Teacher guide book, primary school, primary school programme.*

Giriş

Kitapların, ders kitabı, kaynak kitap, el kitapçığı, kılavuz kitap gibi pek çok çeşitleri vardır. Kitaplar, öğretimde öğretmenin gücünü daha iyi kullanmasına ve daha sistematik sunmasına imkan verir (Ünsal ve Güneş, 2002: 110). 2005- 2006 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan yeni ilköğretim programları çerçevesinde ilk defa, öğretmen kılavuz kitapları uygulamaya koyulmuştur. Öğretmenlerin yeni programlara uyumunu sağlamada onlara yardımcı olması için hazırlanmış ders araç gereçlerinden birisi olan öğretmen kılavuz kitapları, batı dünyasında eskiden beri uygulanmaktadır (Karakuş, 2010). Öğretmen kılavuz kitabı, “İlgili öğretim programlarında yer alan hedef ve açıklamalar doğrultusunda ders kitabının daha etkili kullanımını sağlayacak çeşitli örnek, alıştırmalar; işlenen ünitelerle ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan, öğretmenlerin yararlanması için hazırlanan basılı eser.” şeklinde tanımlanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2004: 267).

Karagöz ve diğerleri (2005), öğretmene yardımcı bu ders araç gerecinde, kavramlar, ilişkilendirmeler, belirli günler ve haftalar, öğrenciye doğrudan kazandırılacak beceriler- değerler ve değerlendirme formları gibi unsurlara yer verildiğine dikkat çekmektedir. Kılavuz kitaplar, derste yapılacak etkinliklerin sırasını ve bunların nasıl yapılacağını göstererek kısa zamanda öğrenciye rehberlik edilmesini kolaylaştırmaktadır. Ayrıca kılavuz kitaplar sınıf içinde disiplin problemlerinin de en aza indirilmesine katkı sağlamaktadır (Kılıç ve Seven, 2002).

Yenilenen ilköğretim programı, öğretmenler için hazırlanmış kılavuz kitapların yanı sıra öğrenciler için de ders kitabı ve çalışma kitabını uygulamaya koymuştur. Bu kitaplardan ders kitabı ile öğrenci çalışma kitabı birbirini tamamlar nitelikte olup öğrencileri düşünmeye, ilişki kurmaya yöneltilmektedir. Öğretmen kılavuz kitabının ise öğretmenin el kitabı niteliğinde olması hedeflenmektedir (Karakuş, 2010). Kulantaş (2007) kılavuz kitapların içeriğinin hazırlanırken ders kitabı ve öğrenci çalışma kitaplarına bağlı kalındığını, ders kitaplarında ve çalışma kitaplarında yer alan etkinliklere ve bilgilere kılavuz kitaplarda da yer verildiğini belirtmektedir. Yeni öğretim programlarının geliştirilmesinde benimsenen yapılandırmacı yaklaşım öğrenciyi, kendisine aktarılan bilgileri aynen kabul eden değil, yeni bilgileri önceki bilgi, beceri ve deneyimlerinden yararlanarak yorumlayabilen, sorgulayan, eleştiren, problemlere çözüm önerileri getirebilen ve bilgiyi zihninde yapılandırabilen kişi olarak görmektedir (Güven, 2010). Yapılandırmacı yaklaşıma göre düzenlenen eğitimin işlevsel olabilmesi için uygulayıcıların (öğretmenlerin) bu yaklaşım hakkında yeterli bilgiye ve gerekli mesleki donanıma sahip olması

gereklidir (Ocak ve Yurtseven, 2009: 95). Öğretmen kılavuz kitaplarının başında, yapılandırmacı yaklaşımın uygulanma nedenleri ve uygulanma biçimlerine yer verilmiştir. Böylece öğretmenler, hizmet içi kursların yanında öğretmen kılavuz kitapları ile de yapılandırmacı yaklaşım hakkında bilgilendirilmiştir (Turan ve Karabacak, 2008). Nitekim Kabapınar (2006), öğretmen kılavuz kitapların, öğretmenlere yenilenen ilköğretim programındaki değişimin niteliğini ve çerçevesini anlatması bakımından kritik derecede önemli olduğunu vurgulamaktadır. Akyol İnç (2009) de öğretmen kılavuz kitaplarının, hem öğretim programının etkili ve verimli bir şekilde uygulanması açısından hem de öğretmenlere programı tanıtan en önemli kaynak materyal olması açısından büyük öneme sahip olduğunun altını çizmektedir. Kılavuz kitaplarda, öğretmenin dersi nasıl işleyeceği adım adım gösterilmekte, değerlendirme için gerekli ölçme araçlarına yer verilmektedir (Kulantaş, 2007: 54). Karakuş (2010), öğretmen için bir yol gösterici olarak ortaya çıkan öğretmen kılavuz kitapların, öğretmenlere derslerde atacağı her bir adımı; yapacağı ya da yapması gereken her şeyi ayrıntılı olarak açıklayıp öğretmenlerin önüne hazır eğitim sürecini sunduğundan yeni programların öğretmenden beklediği yaratıcılık ve araştırmacılık gibi özellikleri körelttiğini belirtmektedir. Fakat Turan ve Karabacak (2008: 139)'ın "Öğretmenlerin, öğretmen merkezli bir öğretimden öğrenci merkezli bir öğretime dönüşünde ve yapılacak uygulama ve etkinlikler için yol gösterici kılavuz kitaplarına olan ihtiyaç göz ardı edilemez." şeklindeki ifadesinin bu noktada göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Öğretmenlerin kılavuz kitaplar nedeniyle standartlaştıkları ve hazırcı oldukları ayrıca kılavuz kitapların öğretmenleri sadece verilen

talimatları uygulayan, eleştirmeyen ve eğitim sürecinin hazırlık aşamasında etkin rol oynamayan kişilere dönüştürdüğü günümüzde sıkça dile getirilmektedir. Bu yüzden yeni programın sunduğu bu yeni materyallerle ilgili çalışmanın öncelikle öğretmenlerle yapılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

Son zamanlarda, Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerinin okullarda, kılavuz kitap, ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabı dışında velilere maddi sıkıntı yaşatan yardımcı kitapların kullanımını yasaklamaları göz önüne alındığında, velilerden yardımcı kaynak istediği düşünülen öğretmenlerin kendilerine sunulan kılavuz kitaplar hakkındaki görüşlerinin ele alınma gerekliliği bu çalışma ile gerçekleşmektedir. Ayrıca, 2004 yılında yenilenen ilköğretim programı, öğretmenler için hazırlanmış kılavuz kitapları ortaya koyarken, 2005 yılında örgün eğitimde, yeni program hakkında bilgi sahibi olarak göreve başlayan öğretmenler ile yeni program hakkında hizmet içi eğitimlerle bilgi sahibi olan mesleki kıdemi yüksek öğretmenler aynı çatı altında kılavuz kitap kullanmaya başlamışlardır. Bu noktada araştırmada öğretmenlerin kılavuz kitaplara ilişkin görüşlerinin mesleki kıdeme göre değişiklik gösterip göstermediği merak edilmektedir. Geçmişte öğretmenlerin önlisans veya lisans mezunu oldukları bilinirken, günümüzde, eğitim fakültelerinde de lisansüstü eğitimin önem kazandığı görülmektedir. Bu sebeple, öğretmenlerin eğitim seviyelerindeki artışın, kılavuz kitaplara ilişkin öğretmen görüşlerini etkileyip etkilemediği de araştırmanın gerekliliklerinden biri olmuştur. Ayrıca bu yıl uygulanan ve kamuoyunda “4+4+4” olarak bilinen yenilikler ışığında, 1. sınıfların dersine giren sınıf öğretmenleri ile 5. sınıfların dersine giren branş öğretmenlerinin kılavuz kitaplar hakkındaki görüşlerinin, öğretmenlerin

branşlarına göre değişimi de merak konusudur. Buraya kadar sıralanan durumlar göz önüne alındığında, çalışmanın eğitim sistemindeki son değişikliklerden sonra kılavuz kitaplara yönelik yapılmış araştırma ihtiyacını karşılayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, öncelikle ilk/ ortaokul öğretmenlerinin, öğretmen kılavuz kitapların nitelikleri hakkındaki görüşlerini; öğretmen kılavuz kitaplarının kullanılabilirliğine ilişkin görüşlerini ve son olarak da ilk/ ortaokul öğretmenlerinin kılavuz kitapların ölçme değerlendirme boyutuna yönelik görüşlerini ve bu görüşleri çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. İlk/ortaokul öğretmenlerinin, kılavuz kitapların niteliği, kullanılabilirliği ve ölçme değerlendirme yeterliliği hakkındaki görüşleri nasıldır?

2. İlk/ortaokul öğretmenlerinin kılavuz kitapların nitelikleri, kılavuz kitapların kullanılabilirliği ve kılavuz kitapların ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri, öğretmenlerin mesleki kıdemlerine bağlı olarak farklılaşmakta mıdır?

3. İlk/ortaokul öğretmenlerinin kılavuz kitapların nitelikleri, kılavuz kitapların kullanılabilirliği ve kılavuz kitapların ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri, öğretmenlerin öğrenim durumlarına bağlı olarak farklılaşmakta mıdır?

4. İlk/ortaokul öğretmenlerinin kılavuz kitapların nitelikleri, kılavuz kitapların kullanılabilirliği ve kılavuz kitapların ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri, öğretmenlerin branşlarına bağlı olarak farklılaşmakta mıdır?

Sınırlılıklar

1. Araştırma, 2012- 2013 eğitim- öğretim yılı ile sınırlıdır.

2. Araştırma, 2012- 2013 eğitim- öğretim yılında ilk/ ortaokullarda kullanılan öğretmen kılavuz kitaplar ile sınırlıdır.

3.Araştırma Çanakkale il merkezindeki ve Çanakkale’ye bağlı ilçelerdeki ilkokullarda görevli 33 birinci sınıf öğretmeni ve ortaokullarda beşinci sınıf derslerine giren 70 branş öğretmeni olmak üzere toplam 103 ilk/ ortaokul öğretmeni ile sınırlıdır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma tekil ve ilişkisel tarama modellerinde tasarlanmıştır. Genel tarama modellerinden biri olan tekil tarama modelinde, ilgilenen olay, madde, birey, kurum, konu vb. birim ve duruma ait değişkenler, ayrı ayrı tanıtılmaya çalışılır. İlişkisel tarama modellerinde ise iki ve daha çok sayıdaki değişkenin birlikte değişim varlığı ve/ veya derecesi belirlenmeye çalışılmaktadır (Karasar, 2007). Tekil ve ilişkisel tarama modellerinde tasarlanan bu araştırma, var olan bir durumu ortaya koyan durum çalışmasıdır. (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama tekniklerinden yazışma tekniğinin bir türü olan anketten yararlanılmıştır. 24 maddeden oluşan 5’li likert tipindeki anketin kılavuz kitapların nitelikleriyle ilgili maddeleri, Milli Eğitim Bakanlığı (2007) kriterleri (Tebliğler Dergisi, 2007, sayı 2597) esas alınarak hazırlanmıştır. Diğer maddeler araştırmacı tarafından konu ile ilgili çalışmaların taranmasından elde edilmiştir. Eşit aralıklı ölçek yapısına uygun olduğu varsayılan bu ölçme aracının aralıkları; kesinlikle katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), kısmen katılıyorum (3), katılıyorum (4) ve kesinlikle katılıyorum (5)’dur. Geliştirilen anketin faktör analizi ile geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılması amacıyla ön uygulama gerçekleştirilmiştir. Ayrıca anket son şekliyle, maddelerin yüzey geçerliliklerinin test edilmesi için

2 ölçme- değerlendirme uzmanına gösterilmiştir. Uzmanların görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra anketin son hali Çanakkale'nin Biga ilçesindeki Diyarbakırlı Ekrem Ergün İlkokulu, Fatih İlkokulu, Dumlupınar Ortaokulu ve Biga Ortaokulu'nda çalışmakta olan 50 öğretmen üzerinde uygulanmıştır. Ankete ilişkin faktör analizi yapılmadan önce sayının faktör analizi yapılamaya uygun olup olmadığını anlamak amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin testi uygulanmıştır. Test sonucunda 0.85 değeri elde edilerek anketin faktör analizine uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçme aracının faktör yapılarına ayrışıp ayrışmayacağını anlamak amacıyla da Bartlett's testi uygulanmış ve bu test sonucunda araştırma grubunun uygun büyüklükte olduğu ve ölçme aracının yapısının faktörlere ayrılabilceği tespit edilmiş, sonra da faktör analizine geçilmiştir. Faktör analizi binişik madde kalmayınca kadar tekrarlanmıştır. Faktör yükü 0.40'ın altında olan maddeler anketten çıkarılmıştır. Sonuç olarak üç boyuttan ve 24 maddeden oluşan bir ölçme aracı elde edilmiştir. Ölçme aracının güvenilirliğinin bir göstergesi olan iç tutarlılığını belirlemek için de Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Ölçme aracının alt boyutlarının iç tutarlık (güvenirlik) katsayıları; "Kılavuz Kitapların Nitelikleri" alt boyutu için 0.92, "Kılavuz Kitapların Kullanışlılığı" alt boyutu için 0.91 ve "Kılavuz Kitapların Ölçme Değerlendirme Boyutu" alt boyutu için ise 0.81 olarak bulunmuştur. Ölçme aracının tüm maddelerine ilişkin Cronbach Alpha katsayısı ise 0.93 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu değerler, ölçme aracının güvenilirliği için yeterli kabul edilmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin istatistiksel çözümlemesinde SPSS 15.0 (Statistical Package for The Social Sciences) paket programından yararlanılmıştır. Değerlendirmelerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak benimsenmiştir. Sonuçta, veriler yüzde (%), frekans (f), t testi ve varyans (F) kullanılarak analiz edilmiş ve tablolaştırılıp yorumlanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Çanakkale il merkezindeki ve Çanakkale'nin ilçelerindeki ilk/ ortaokulu öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklem için şans yoluyla belirlenen 13 okul tespit edilmiştir. Bu okullardan araştırmaya katılacak öğretmen sayılarının tespitinde ilçelerde bulunan ilk ve ortaokul öğretmen sayıları göz önüne alınarak örneklemin evreni en belirgin şekilde temsil etmesi amaçlanmıştır. Sonuçta, Çanakkale il merkezinden 2 okul, ilçelerinden ise birer okul örnekleme dahil edilmiştir. Çalışma, bu okullarda yeni değişiklikle ortaokul olarak kabul edilen 5. sınıflarda derse giren branş öğretmenlerinin ve yeni sistemin ilk uygulayıcılarından olan ilkököl 1. sınıf öğretmenlerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, toplam 130 öğretmene anket uygulanmış, uygulama sonucunda yapılan değerlendirmede hatalı ve eksik doldurulan araçlar belirlenip araştırma kapsamından çıkartıldıktan sonra geriye kalan 103 veri toplama aracı değerlendirmeye alınmıştır. Örneklem dahilindeki okullar, buldukları yerleşim birimleri ve gönüllü olarak araştırmaya katılan ve geçerli veri toplama aracı teslim eden öğretmen sayıları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Örneklemle İlgili Veriler

Kurumun Adı	Bağlı Bulunduğu Yerleşim Birimi	Araştırma Kapsamına Alınan Öğretmen Sayısı
Akçapınar İlk/ Ortaokulu	Çanakkale/ Merkez	10
İstiklal İlkokulu	Çanakkale/ Merkez	7
Küçükkuyu İlkokulu	Çanakkale/ Ayvacık	8
Menderes İlk/Ortaokulu	Çanakkale / Bayramiç	8
Balıklıçeşme İlk/ Ortaokulu	Çanakkale/ Biga	12
İstiklal İlk/ Ortaokulu	Çanakkale/ Bozcaada	4
Etili İlk/ Ortaokulu	Çanakkale/ Çan	10
Köprülü Hamdibey İlkokulu	Çanakkale/ Eceabat	7
Uluköy İlk/ Ortaokulu	Çanakkale/ Ezine	8
Namık Kemal Ortaokulu	Çanakkale/ Gelibolu	8
Cumhuriyet İlkokulu	Çanakkale/ Gökçeada	5
Adatepe İlk/ Ortaokulu	Çanakkale/ Lapseki	9
Kalkım İlk/ Ortaokulu	Çanakkale/ Yenice	7
Toplam		103

Bulgular

Tablo 2’de, araştırma kapsamına alınan öğretmenlere ilişkin bilgiler (bağımsız değişkenlere ilişkin bulgular) yer almaktadır.

Tablo 2. Bağımsız Değişkenlere İlişkin Bulgular

Cinsiyet	(f)	(%)
Kadın	62	60.2
Erkek	41	39.2
Toplam	103	100.0
Mesleki Kıdem	(f)	(%)
0- 5 yıl	40	38.8
6-10 yıl	23	22.3
11-15 yıl	13	12.6
16-20 yıl	14	13.6
21 yıl ve üzeri	13	12.6
Toplam	103	100.0
Öğrenim Durumu	(f)	(%)
Önlisans	12	11.6
Lisans	77	74.8
Lisansüstü	14	13.6
Toplam	103	100.0
Branş	(f)	(%)
Fen ve Teknoloji	11	10.7
Matematik	10	9.7
Sınıf Öğretmeni	33	32.0
Sosyal Bilgiler	11	10.7
Türkçe	15	14.6
Yabancı Dil	13	12.6
Diğer	10	9.7
Toplam	103	100.0

Tablo 2 incelendiğinde, araştırma kapsamındaki okullarda görevli 10 öğretmen (% 9.7), kendi branşlarında az sayıda öğretmen olması sebebiyle “diğer” isimli grupta ele alınmıştır. Böylece az sayıda öğretmenden oluşan branşların, verilerin istatistiksel çözümlemesinde

oluşturabileceği sorunlar da engellenmiştir. “Diğer” isimli grupta, Görsel Sanatlar (2), Teknoloji- Tasarım (2), Müzik (2), Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (2) ve Beden Eğitimi (2) branşlarına ait öğretmenler bulunmaktadır.

Araştırmada elde edilen bulgular, araştırma soruları doğrultusunda altı kategoride ortaya koyulmaktadır.

Öğretmenlerin Kılavuz Kitaplara İlişkin Görüşleri

Aşağıda, araştırmanın ilk araştırma sorusuna cevap verecek şekilde, ilk/ ortaokul öğretmenlerinin öğretmen kılavuz kitaplarının niteliklerine, kullanılabilirliklerine ve ölçme- değerlendirme yeterliliklerine ilişkin görüşlerinden bazılarını yer verilmektedir.

Tablo 3. Kılavuz Kitapların Niteliklerine İlişkin Görüşler

KILAVUZ KİTAPLARIN NİTELİKLERİ	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1-Öğretmen kılavuz kitabında konuların işlenişinde ulaşılmak istenen hedefler açıkça belirtilmektedir.	18	17.5	65	63.1	3	2.9	17	16.5	0	0.0
6- Öğretmen kılavuz kitabında, öğrencilerin gelişim farklılıkları dikkate alınarak seviye gruplarına göre hangi hususların vurgulanması gerektiği belirtilmektedir.	4	3.9	30	29.1	10	9.7	49	47.6	10	9.7
7- Öğretmen kılavuz kitabında, konular işlenirken yeri geldikçe diğer derslerle	8	7.8	67	65.0	7	6.8	17	16.5	4	3.9

---

bağlantı kurulmaktadır.										
8- Öğretmen kılavuz kitabında, konular işlenirken konuların günlük hayatla ilişkisi kurulmaktadır.	11	10.7	60	58.3	11	10.7	21	20.4	0	0.0
10- Öğretmen kılavuz kitabında, öğrencilerin cevaplandıramadığı soruların özelliğine göre ne yapılacağı konusunda öğretmene yol gösteren alternatif çalışmalarına yeterince yer verilmektedir.	3	2.9	25	24.3	10	9.7	51	49.5	14	13.6
11- Öğretmen kılavuz kitabında, öğrencileri araştırmaya yöneltecek ödev, proje ve benzeri çalışmalara yeterince yer verilmektedir.	5	4.9	50	48.5	11	10.7	29	28.2	8	7.8
14- Öğretmen kılavuz kitabında konu ile ilgili olarak öğretmenlerin ayrıntılı bilgi elde edebileceği kaynaklara yeterince yer verildiğini düşünüyorum.	4	3.9	20	19.4	11	10.7	48	46.6	20	19.4

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (% 80.6), öğretmen kılavuz kitabının konuların işlenişinde ulaşılmak istenen hedefleri açıkça gösterdiğini “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabında, konular işlenirken yeri geldikçe diğer derslerle bağlantı

kurulduğu yönündeki ifadeye, ilk/ ortaokul öğretmenlerinin çoğunluğunun (% 65) “katılıyorum” şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin yarısından fazlasının ise (% 58.3), öğretmen kılavuz kitabında, konular işlenirken yeri geldikçe konuların günlük hayatla ilişkisinin kurulduğunu “katılıyorum” şeklindeki ifadesiyle desteklediği görülmektedir. Ayrıca çalışmadaki öğretmenlerin yarısından fazlasının (% 53.4), öğretmen kılavuz kitabında, öğrencileri araştırmaya yöneltecek ödev, proje ve benzeri çalışmalara yeterince yer verildiğini belirttiği görülmektedir.

Elde edilen bu bulgulardan, kılavuz kitapların; istenen hedefleri belirtme, diğer derslerle ve günlük hayatla ilişki kurma, öğrencileri araştırmaya sevk etme niteliklerine sahip oldukları söylenebilir. Bu durum, kılavuz kitapların yapılandırmacı anlayış çerçevesinde hazırlanıyor olmasından kaynaklanabilir. Özellikle yapılandırmacı anlayışta günlük hayata yönelik ilişkilendirmelerin önemsenmesinin, ara disiplinler aracılığıyla diğer derslere yönelik ilişkilendirmelerin esas alınmasının ve öğrencinin yaptığı araştırmalarla aktifleşerek öğrenci merkezli anlayışa geçilmesinin, kılavuz kitaplara da yansıdığı söylenebilir.

Tablo 3’e bakıldığında, ilk/ ortaokul öğretmenlerinin öğretmen kılavuz kitapların nitelikleriyle ilgili olumsuz görüşleri de görülmektedir. Öğretmenlerin, anketin 6. maddesinde yer alan, “Öğretmen kılavuz kitabında, öğrencilerin gelişim farklılıkları dikkate alınarak seviye gruplarına göre hangi hususların vurgulanması gerektiği belirtilmektedir.” şeklindeki ifadeye “katılmıyorum” (% 47.6) ve “kesinlikle katılmıyorum” (% 9.7) şeklinde olumsuz cevaplar verdikleri görülmektedir. “Öğretmen kılavuz kitabında, öğrencilerin

cevaplandıramadığı soruların özelliğine göre ne yapılacağı konusunda öğretmene yol gösteren alternatif çalışmalarına yeterince yer verilmektedir.” ifadesine de öğretmenlerin “katılmıyorum” (% 49.5) ve “kesinlikle katılmıyorum” (% 13.6) şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabında konu ile ilgili olarak öğretmenlerin ayrıntılı bilgi elde edebileceği kaynaklara yeterince yer verilmediğini düşünen öğretmenler çoğunluktadır (% 66).

Araştırmada öğretmen görüşlerinden elde edilen bulgular, kılavuz kitapların; öğrencilerin gelişim farklılıklarını dikkate alan nitelikte olmadığını, öğrencilerin cevaplayamadığı sorular karşısında öğretmene alternatif çalışmalar sunamadığını ve kılavuz kitapların öğretmene herhangi bir konu ile ilgili bilgi edinebileceği kaynak sunamadığını gösterir nitelikte olduğu söylenebilir.

Yukarıda öğretmen görüşlerine dayalı olarak kılavuz kitaplara yönelik ortaya atılan olumsuz sonuçlar, günümüzde öğretmenlerin ticari kaygıyla basılmış birtakım yardımcı kaynaklara başvurma nedenleri arasında olabilir.

Araştırmaya ilişkin elde edilen bu bulgular, özellikle yakın zamanlarda Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerinin medyada, öğrenci velilerine maddi sıkıntı yaşatan yardımcı kaynak kullanımını kısıtlayıcı ve kılavuz kitapların, ders kitaplarının ve öğrenci çalışma kitaplarının kullanımını teşvik edici ifadeleri ile birlikte okullara bu yönde gönderilen resmi yazılar dikkate alındığında dikkate değer bulunmaktadır.

Aşağıda araştırmanın ilk sorusunun ikinci bölümüne cevap verecek nitelikte olan öğretmenlerin, kılavuz kitapların kullanımına

ilişkin görüşler tablolastırılmış (Tablo 4) ve ardından bazı bulgular sunulmuştur.

Tablo 4. *Kılavuz Kitapların Kullanışlığına İlişkin Görüşler*

KILAVUZ KİTAPLARIN KULLANIŞLIĞI	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıy orum		Kısmen Katılıy orum		Katılmı yorum		Kesinli kle Katılmı yorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
16- Öğretmen kılavuz kitabı, dersi işlememi kolaylaştırmaktadır.	8	7.8	6	60.	9	8.7	1	17.	6	5.
17- Öğretmen kılavuz kitaplarının kullanışlı olduğunu düşünüyorum.	4	3.9	5	48.	1	11.	2	28.	8	7.

Tablo 4’te öğretmenlerin kılavuz kitapların kullanışlığına ilişkin her iki ifadeye de olumlu yönde görüş bildirdikleri görülmektedir. Tablo 4 incelendiğinde, öğretmenlerin 70’inin (% 68), kılavuz kitapların ders işlemeyi kolaylaştırdığı yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Ayrıca, öğretmenlerden 54’ü (% 52.4), kılavuz kitapların kullanışlı olduğunu “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” görüşleri ile ifade etmişlerdir. Elde edilen bu bulgulardan öğretmenlerin kılavuz kitapların kullanışlığına yönelik görüşlerinin olumlu yönde olduğu söylenebilir.

Aşağıda öğretmenlerin kılavuz kitapların ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri ele alınmaktadır (Tablo 5).

Tablo 5. Kılavuz Kitapların Ölçme- Değerlendirme Boyutuna İlişkin Görüşler

ÖLÇME- DEĞERLENDİRME BOYUTU	Kesinlikle Katılıyor		Kısmen Katılıyor		Kesinlikle Katılmıyor					
	f	%	f	%	f	%				
18- Kılavuz kitaplarda verilen değerlendirme etkinlikleri, öğrencilerin gelişim düzeyleri için uygundur.	6	5.8	5	48.0	1	11.2	3	32.0	2	1.9
19- Kılavuz kitaplarda verilen değerlendirme etkinlikleri, kazanım olarak ifade edilen davranışların değerlendirilmesi için uygundur.	3	2.9	4	47.9	1	10.6	3	33.4	6	5.8
20- Kılavuz kitaplarda verilen değerlendirme etkinlikleri, kazanımların tümünü değerlendirmektedir.	3	2.9	2	28.9	1	14.5	4	44.6	1	9.7
21- Kılavuz kitaplarda verilen değerlendirme etkinlikleri, kitapta yer alan tüm becerileri değerlendirmektedir.	3	2.9	2	28.9	1	14.5	4	47.9	7	6.8
24- Kılavuz kitaplarda, değerlendirme süreçlerinde yapılması gereken etkinliklerle ilgili bilgi sunulmuştur.	8	7.8	5	53.5	8	78.4	2	26.7	5	4.9

Tablo 5'e bakıldığında öğretmenlerin, kılavuz kitaplarda verilen değerlendirme etkinliklerinin öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olduğunu, "kesin katılıyorum" (% 5.8) ve "katılıyorum" (% 48.5) görüşleri ile ifade ettikleri görülmektedir. Öğretmenlerin yaklaşık yarısının (% 50.5), kılavuz kitaplarda verilen değerlendirme etkinliklerinin, kazanım olarak ifade edilen davranışların değerlendirilmesi için uygun olduğunu belirttikleri görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin, "Kılavuz kitaplarda, değerlendirme süreçlerinde yapılması gereken etkinliklerle ilgili bilgi sunulmuştur." ifadesine "katılıyorum" şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir (% 53.4). Sonuç olarak öğretmenlerin, kılavuz kitaplarda yer alan değerlendirme etkinliklerinin; öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun oldukları ve kazanımları değerlendirebilecek nitelikte oldukları yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Ayrıca bu çalışmada öğretmenlerin, kılavuz kitapların kendilerine değerlendirme sürecinde yapılması gerekenlerle ilgili bilgi verdiğini düşündükleri de söylenebilir.

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin, kılavuz kitaplarda verilen değerlendirme etkinliklerinin kazanımların tümünü değerlendirdiğine yönelik ifadeye, "katılmıyorum" (% 44.7) ve "kesinlikle katılmıyorum" (% 9.7) şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Ayrıca öğretmenler, kılavuz kitaplarda verilen değerlendirme etkinliklerinin, ders kitaplarında yer alan tüm becerileri değerlendirdiğine yönelik ifadeye de "katılmıyorum" (% 47.6) ve "kesinlikle katılmıyorum" (% 6.8) şeklindeki görüş bildirdikleri görülmektedir.

Bu çalışmada, öğretmen görüşlerine göre kılavuz kitaplardaki değerlendirme etkinliklerinin, kazanım ve becerilerin tümünü değerlendiremediği söylenebilir.

Öğretmenlerin Kılavuz Kitaplara Yönelik Görüşleri İle Mesleki Kıdemleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular

Aşağıda ilk/ortaokul öğretmenlerinin kılavuz kitaplara ilişkin görüşlerinin, öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik bulgulara yer verilmektedir (Tablo 6).

Tablo 6. Kılavuz Kitaplara Yönelik Görüşlerin Mesleki Kıdemlere Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Varyans Analizi	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Önem Düzeyi
Kılavuz Kitapların Nitelikleri	Gruplar	3.242	4	0.811	1.949	0.108
	Arası	40.762	98	0.416		
	Gruplar	44.004	102			
	İçi					
	Toplam					
	Kareler					
Kılavuz Kitapların Kullanışlığı	Gruplar	3.944	4	0.986	1.042	0.390
	Arası	92.774	98	0.947		
	Gruplar	96.718	102			
	İçi					
	Toplam					
	Kareler					
Kılavuz Kitapların Ölçme-Değerlendirme Boyutu	Gruplar	6.231	4	1.558	2.469	0.050
	Arası	61.828	98	0.631		
	Gruplar	68.059	102			
	İçi					
	Toplam					
	Kareler					

Tablo 6 incelendiğinde, ilk/ ortaokul öğretmenlerinin kılavuz kitapların niteliklerine ilişkin görüşleri ile öğretmenlerin mesleki kıdemleri arasında 0.05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmemektedir [F (4- 98)= 1.949, $p > 0.05$]. Öğretmenlerin kılavuz kitapların kullanımına ilişkin görüşleri ile öğretmenlerin mesleki kıdemleri arasında da anlamlı bir farklılık görülmemektedir [F (4- 98)= 1.042, $p > 0.05$]. Aynı şekilde öğretmenlerin kılavuz kitapların ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri ile öğretmenlerin mesleki kıdemleri arasında da anlamlı bir farklılık görülmemektedir [F (4- 98)= 2.469, $p > 0.05$].

Mesleki kıdem değişkeninin, öğretmenlerin kılavuz kitapların niteliği, kullanımına ve ölçme değerlendirme boyutu hakkındaki görüşlerinden bağımsız olduğu söylenebilir. Kılavuz kitap uygulamasının 6- 7 yıllık bir uygulama olmasına rağmen çalışma süresi ne olursa olsun tüm öğretmenlerin kılavuz kitap uygulamasına benzer şekilde görüş belirtmeleri, öğretmenlerin bu uygulamayı benzer düzeylerde benimsediklerinin bir göstergesi olabilir. Ayrıca mesleki kıdemi düşük öğretmenlerin, yapılandırmacı anlayış hakkında örgün eğitimde bilgi sahibi olmalarına karşın mesleki kıdemi yüksek öğretmenlerin de yapılandırmacı anlayış hakkında hizmet içi eğitimlerle bilgi sahibi olmaları, öğretmenlerin kılavuz kitaplar hakkında benzer görüşlere sahip olmalarına neden olmuş olabilir.

Öğretmenlerin Kılavuz Kitaplara Yönelik Görüşleri İle Öğrenim Durumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular

Tablo 7’de öğretmenlerin kılavuz kitaplara ilişkin görüşlerinin, öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik bulgular yer almaktadır.

Tablo 7. Kılavuz Kitaplara Yönelik Görüşlerin Öğrenim Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Varyans Analizi	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ort.	F Değeri	Önem Düzeyi
Kılavuz	Gruplar	0.931	2	0.466	1.081	0.343
Kitapların Nitelikleri	Arası	43.072	100	0.431		
	Gruplar İçi	44.004	102			
	Toplam					
	Kareler					
Kılavuz	Gruplar	2.774	2	1.387	1.476	0.233
Kitapların Kullanışlığı	Arası	93.945	100	0.939		
	Gruplar İçi	96.718	102			
	Toplam					
	Kareler					
Kılavuz	Gruplar	1.592	2	0.796	1.197	0.306
Kitapların Ölçme-Değerlendirme Boyutu	Arası	66.468	100	0.665		
	Gruplar İçi	68.059	102			
	Toplam					
	Kareler					

Tablo 7 incelendiğinde, ilk/ ortaokul öğretmenlerinin kılavuz kitapların niteliklerine ilişkin görüşleri ile öğretmenlerin öğrenim durumları arasında 0.05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmemektedir [F (2- 100)= 1.081, p> 0.05].

Öğretmenlerin kılavuz kitapların kullanılışlığına ilişkin görüşleri ile öğretmenlerin öğrenim durumları arasında da anlamlı bir farklılık görülmemektedir [F (2- 100)= 1.476, p> 0.05]. Aynı şekilde öğretmenlerin kılavuz kitapların ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri ile öğretmenlerin öğrenim durumları arasında da anlamlı bir farklılık görülmemektedir [F (2- 100)= 1.197, p> 0.05].

Öğrenim durumu değişkeninin, öğretmenlerin kılavuz kitapların niteliği, kullanışlığı ve ölçme- değerlendirme boyutu hakkındaki görüşlerinden bağımsız olduğu söylenebilir. Önlisans, lisans ve yüksek lisans mezunu öğretmenlerin kılavuz kitaplarla ilgili benzer görüşler ortaya koymaları, yeni ilköğretim programı ve kılavuz kitap uygulaması konularında, öğretmenlerin aynı kurum içerisinde birbirlerinden bilgi alış verişinde bulunmalarından kaynaklanabilir.

Öğretmenlerin Kılavuz Kitaplara Yönelik Görüşleri İle Öğretmenlerin Branşları Arasında Farklılığa İlişkin Bulgular

Aşağıda ilk/ ortaokul öğretmenlerinin, öğretmen kılavuz kitaplarına ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin branşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular yer almaktadır (Tablo 8).

Tablo 8. *Kılavuz Kitaplarla İlgili Görüşlerin Branşlara Göre Karşılaştırılması*

Boyutlar	Varyans Analizi	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ort.	F Değeri	Önem Düzeyi
Kılavuz	Gruplar	2.106	6	0.351	0.804	0.569
Kitapların	Arası	41.898	96	0.436		
Nitelikleri	Gruplar	44.004	102			
	İçi					
	Toplam					
	Kareler					
Kılavuz	Gruplar	8.200	6	1.367	1.482	0.192
Kitapların	Arası	88.518	96	0.922		
Kullanışlığı	Gruplar	96.718	102			
	İçi					
	Toplam					
	Kareler					

Kılavuz	Gruplar	5.167	6	0.861	1.314	0.258
Kitapların	Arası	62.892	96	0.665		
Ölçme-	Gruplar	68.059	102			
Değerlendi	İçi					
rme	Toplam					
Boyutu	Kareler					

Tablo 8 incelendiğinde, ilk/ ortaokul öğretmenlerinin kılavuz kitapların niteliklerine ilişkin görüşleri ile öğretmenlerin branşları arasında 0.05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmemektedir [F (6- 96)= 0.804, $p > 0.05$]. Öğretmenlerin kılavuz kitapların kullanışlığına ilişkin görüşleri ile öğretmenlerin branşları arasında da anlamlı bir farklılık görülmemektedir [F (6- 96)= 1.482, $p > 0.05$]. Aynı şekilde öğretmenlerin kılavuz kitapların ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri ile öğretmenlerin branşları arasında da anlamlı bir farklılık görülmemektedir [F (6- 96)= 1.314, $p > 0.05$].

Branş değişkeninin, öğretmenlerin kılavuz kitapların niteliği, kullanışlığı ve ölçme değerlendirme boyutu hakkındaki görüşlerinden bağımsız olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin kılavuz kitaplara ilişkin görüşlerinin öğretmenlerinin branşlarına göre değişiklik göstermemesi, ilköğretim programındaki değişikliğin (2004), ilköğretim I. ve ilköğretim II. kademedede aynı doğrultuda gerçekleşmesinden ve bu durumun benzer şekilde kılavuz kitaplara yansıtılmasından kaynaklandığı söylenebilir. Öğretmenlerin kılavuz kitaplara ilişkin görüşlerinin öğretmenlerinin branşlarına göre değişiklik göstermemesi, bu yıl eğitimde “4+4+4” olarak bilinen değişikliklerin, ilköğretim ve ortaokullarda kılavuz kitaplar boyutunda kayda değer bir değişiklik oluşturulmamasından ve tüm ders ve sınıflara ilişkin kılavuz kitapların benzer çerçeve ile yazılmış olmasından kaynaklanmış olabilir.

Sonuç ve Tartışma

Çalışmada, kılavuz kitapların; istenen hedefleri belirtme, diğer derslerle ve günlük hayatla ilişki kurma, öğrencileri araştırmaya sevk etme gibi niteliklere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonucun, kılavuz kitapların yapılandırmacı anlayış çerçevesinde hazırlanıyor olmasından kaynaklanabileceği söylenebilir. Elde edilen bu sonuçlar açısından çalışmanın, öğrenci kazanımlarına yer verme, diğer derslerle ilişkilendirme gibi hususlarda kılavuz kitapları yeterli bulan Erdoğan (2007)'ın çalışmasıyla desteklenebileceği söylenebilir.

Araştırmada öğretmen görüşlerinden elde edilen bulgulardan, kılavuz kitapların; öğrencilerin gelişim farklılıklarını dikkate almadıkları, öğrencilerin cevaplayamadığı sorular karşısında öğretmene alternatif çalışmalar sunmadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Öğretmen görüşlerine dayalı olarak kılavuz kitaplara yönelik ulaşılan olumsuz sonuçlar, günümüzde öğretmenlerin ticari kaygıyla basılmış birtakım yardımcı kaynaklara başvurma nedenleri arasında olabilir. Nitekim Ayvacı ve Er- Nas (2009), öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (% 63,6), kılavuzda yer alan bilgilerdeki bazı eksikliklerden dolayı kaynak kitaplara yöneldiklerini ifade etmektedir. Çalışmada kılavuz kitapların, öğretmene alternatif etkinlik sunmadığı sonucunun, Bağcı (2011)'nın 1, 2 ve 3. sınıf Türkçe öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmenlere alternatif etkinlik sunmadığı sonucuyla paralellik gösterdiği söylenebilir. Ayrıca çalışmadaki kılavuz kitapların öğrencilerin gelişim farklılıklarını dikkate almada yetersiz olduğuna ilişkin sonucun, kılavuz kitapların bireysel farklılıklara yönelik etkinlik seçenekleri bakımından yetersiz bulunduğu, Erdoğan (2007) ve Kuzu ve Yıldırım (2008)'in çalışmalarından elde edilen sonuçlarla desteklenebilir nitelikte olduğu

söylenbilir. Göçer (2011) çalışmasında, öğretmen kılavuz kitaplarında alternatif etkinliklere yer verilmesi gerektiğini vurgulamakta ve bu doğrultuda öneride bulunmaktadır. Durukan (2011), hem öğrenci çalışma hem öğretmen kılavuz kitaplarında, okuma alanında öğrencilerin söz varlıklarının geliştirilmesine yönelik, öğrencilerin seviyelerine uygun, dikkatlerini çekebilecek yeterli sayıda uygulamaya yer verilmediğini ifade etmektedir.

Araştırmada, öğretmenlerin kılavuz kitapların kullanımına yönelik görüşlerinin olumlu yönde olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonucun, Karakuş (2010)'un "İlköğretim I. Kademe Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" adlı çalışmasındaki sonuçlarla aynı paralellikte olduğunu söylemek mümkündür. Aynı şekilde Karakaya, Devecioğlu, Çoban ve Karademir (2011)'in çalışmasında da, beden eğitimi dersi öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmene ve öğrenciye çok büyük bir yardımcı kaynak olarak sunulduğu ifade edilmiştir. Ayrıca Göçer (2011)'in çalışmasında, kılavuz kitapların amaca hizmet ettikleri, işlevsel kullanıldıkları ve öğretimde birlik sağladıkları yönünde öğretmenlerin görüş bildirdikleri görülmektedir. Temizkan (2013)'ın, ilköğretim 6- 8. sınıf Türkçe öğretmen kılavuz kitaplarına yönelik çalışması, kılavuz kitaplarla ilgili bu konuda olumlu sonuçlar ortaya koymaktadır.

Çalışmada, kılavuz kitaplarda yer alan değerlendirme etkinliklerinin; öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun ve kazanımları değerlendirebilecek nitelikte oldukları görülmektedir. Fakat çalışmada, öğretmen görüşlerine göre kılavuz kitaplardaki değerlendirme etkinliklerinin, kazanım ve becerilerin tümünü değerlendiremediği söylenebilir. Elde edilen bu sonucun, Turan ve Karabacak (2008)'in

çalışmasında sosyal bilgiler öğretmen kılavuz kitaplarının ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik elde edilen sonuçla desteklenebileceği söylenebilir. Aynı şekilde Çoban, Karakaya ve Coşkuner (2011)'in çalışmasında öğretmenlerin, kılavuz kitapların ölçme- değerlendirme boyutuyla ilgili 8. maddesine “kararsızım” yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir.

Çalışmada, mesleki kıdem değişkeninin, öğretmenlerin kılavuz kitapların niteliği, kullanışlılığı ve ölçme değerlendirme boyutu hakkındaki görüşlerinden bağımsız olduğu görülmektedir. Bu durum, yapılandırmacı anlayış ve kılavuz kitap uygulaması hakkında bilgi sahibi olmayan yüksek mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, hizmet içi eğitimlerle bu konularda en az örgün eğitim aşamasında bilgilenen düşük mesleki kıdemli öğretmenler kadar bilgi sahibi olmalarından kaynaklanabilir. Elde edilen bu sonuç, Turan ve Karabacak (2008), Kulantaş (2007) ve Karakuş (2010)'un çalışmalarındaki öğretmen kıdemleri ile kılavuz kitaplara ilişkin görüşler arasında önemli farklılığın görülmediği sonuçlarla benzer niteliktedir.

Öğrenim durumu değişkeninin, öğretmenlerin kılavuz kitapların niteliği, kullanışlılığı ve ölçme- değerlendirme boyutu hakkındaki görüşlerinden bağımsız olduğu söylenebilir. Önlisans, lisans ve yüksek lisans mezunu öğretmenlerin kılavuz kitaplarla ilgili benzer görüşler ortaya koymaları, yeni ilköğretim programı ve kılavuz kitap uygulaması konularında, öğretmenler arasındaki bilgi alış veriş sonucunda ortaya çıkan ortak algının ürünü olabilir. Elde edilen bu sonucun, Turan ve Karabacak (2008)'in çalışmasından elde edilen sonuçla aynı doğrultuda olduğu söylenebilir.

Branş değişkeninin, öğretmenlerin kılavuz kitapların niteliği, kullanışlığı ve ölçme değerlendirme boyutu hakkındaki görüşlerinden bağımsız olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin kılavuz kitaplara ilişkin görüşlerinin öğretmenlerinin branşlarına göre değişiklik göstermemesi, ilköğretim programındaki değişikliğin (2004), ilköğretim I. ve ilköğretim II. kademedede aynı doğrultuda gerçekleşmesinden ve bu durumun benzer şekilde kılavuz kitaplara yansıtılmasından kaynaklandığı söylenebilir. Öğretmenlerin kılavuz kitaplara ilişkin görüşlerinin öğretmenlerinin branşlarına göre değişiklik göstermemesi, bu yıl eğitimde “4+4+4” olarak bilinen değişikliklerin, ilkokul ve ortaokullarda kılavuz kitaplar boyutunda kayda değer bir değişiklik oluşturmamasından ve tüm ders, sınıflara ilişkin kılavuz kitapların benzer çerçeve ile yazılmış olmasından kaynaklanmış olabilir.

Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlardan hareketle, kılavuz kitap uygulamasını daha etkili bir hale getirebilmek öneriler sunulabilir. Öncelikle, öğretmen kılavuz kitaplarının, öğrencilerin gelişim farklılıklarını dikkate alma açısından yeniden gözden geçirilip düzenlenmesi önerilebilir. Öğretmen kılavuz kitaplarının, öğretmenlere işlenen konu ile ilgili ayrıntılı bilgi edinebileceği kaynaklar sunma açısından geliştirilmesi de gerekmektedir. Ayrıca, öğretmen kılavuz kitaplarındaki alternatif değerlendirme çalışmalarının artırılması önerilebilir. Öğretmen kılavuz kitaplarındaki değerlendirme etkinlikleri, kazanımların tümünü değerlendirebilecek şekilde düzenlenebilir.

Kaynaklar

- Akyol İnç, N. (2009). “Fen ve Teknoloji Dersi Veren Öğretmenlerin Kılavuz Kitaptaki Yöntem ve Tekniklerle İlgili Yeterliliklerinin Belirlenmesi.” Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Ayvacı, H. Ş. ve Er- Nas, S. (2009). Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Yapılandırmacı Kurama Göre Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi, Balıkesir Üniversitesi. Eğitim Fakültesi Elektronik, Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi, (3) 2, 212- 225.
- Bağcı, E. (2011). İlköğretim 1., 2. ve 3. Sınıf Türkçe Dersi Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Verilen Eğitsel Oyun Etkinliklerinin İncelenmesi ve Alternatif Etkinlik Önerileri, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (9) 2, 487- 497.
- Çoban, B., Karakaya, Y. E. ve Coşkun, Z. (2011). İlköğretimde Beden Eğitimi Dersinde Kullanılan Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, e- Journal of New World Sciences Academy Education Sciences, (6) 1, 860- 870.
- Durukan, E. (2011). 7. Sınıf Türkçe Dersi Öğretmen Çalışma ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Türkçe Programının Okuma Hedef/ Kazanımlarına Göre Değerlendirilmesi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, (4) 19, 420- 428.
- Erdoğan, T. (2007). İlköğretim 3. Sınıf Türkçe Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabının Yapılandırmacı Yaklaşım

- Uygunluğu, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (8)14, 163- 172
- Göçer, A. (2011). İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitaplarının İşlevselliğinin Belirlenmesi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, (4) 16, 154- 164.
- Güven, S. (2010). İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Ders ve Öğrenci Çalışma Kitaplarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. Eğitim ve Bilim, (35) 156, 84- 95.
- Kabapınar, Y. (2006). Yeni Öğrenme Anlayışının Işığında Sosyal Bilgiler Ders Kitapları. C. Öztürk (Ed.), Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara: Pegem A.
- Karagöz, D. , Tekerek M., Kaya, N., Azer, H., Alıt, M. D. , Yılbat, B., Koyuncu, M., Ulusoy, K., (2005) , Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı 5, İstanbul: Devlet Kitapları.
- Karakaya, Y. E., Devecioğlu, S., Çoban, B. ve Karademir, T. (2011). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri Doğrultusunda Beden Eğitimi Dersi Kılavuz Kitabının Değerlendirilmesi, Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 13 (1), 123- 142.
- Karakuş, C. (2010). “İlköğretim I. Kademe Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi.” Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Karasar, N. (2007). Bilimsel Araştırma Yöntemi (17. Baskı), Ankara: Nobel.

- Kılıç, A. ve Seven, S. (2002). Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi, Ankara: Pegem A.
- Kulantaş, N. (2007). “4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Öğrenci Ders ve Çalışma Kitapları İle Öğretmen Kılavuz Kitaplarının, Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşlerine Değerlendirilmesi.” Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kuzu, A ve Yıldırım, Y. (2008). Seçmeli Bilişim Teknolojileri Öğretim Programına Yönelik Hazırlanmış Öğretmen Kılavuz ve Öğrenci Çalışma Kitaplarının Uygunluğuna İlişkin Bilgisayar Öğretmenlerinin Görüşlerinin Belirlenmesi, VIII. Uluslar Arası Eğitim Teknolojileri Konferansı, Eskişehir, Türkiye.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2004). Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliğinde Değişiklik Yayılmasına Dair Yönetmelik. Tebliğler Dergisi, Cilt: 67, Sayı: 2559.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2007). Ders Kitapları ile Eğitim Araçlarının İncelenmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönerge. Tebliğler Dergisi, Cilt: 70, Sayı: 2597.
- Ocak, G. ve Yurtseven, R. (2009). Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımına Göre Değerlendirilmesi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (12) 22, 94- 109.
- Temizkan, M. (2013). İlköğretim 6- 8. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitaplarındaki Yazma Yöntemleri Üzerine Bir İnceleme (MEB. Yayınları Örneği). Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi, (2) 5, 95-124.

- Turan, İ., Karabacak, N. (2008). Sosyal Bilgiler Kılavuz Kitaplarının Öğretimdeki Yansımaları. *Milli Eğitim Dergisi*, 177, 138- 152.
- Ünsal, Y. ve Güneş, B. (2002). Bir Kitap İnceleme Çalışması Örneği Olarak MEB İlköğretim 4. Sınıf Fen Bilgisi Ders Kitabına Fizik Konuları Yönünden Eleştirel Bir Bakış. *G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (22) 3, 107- 120.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı), Ankara: Seçkin.